

Гошовська Л. М.,

Львівський державний університет фізичної культури

КОНЦЕПЦІЯ І СТРУКТУРА ПОСІБНИКА З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ "ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ"

У статті розглядаються концептуальні засади, які лягли в основу створення посібника "Professional English for Physical Therapy Students" з англійської мови професійного спрямування для профільних вищих навчальних закладів, студенти яких спеціалізуються у галузі фізичної реабілітації. Автор обґрунтовує вибір структури посібника, який побудовано у відповідності з кредитно-модульною системою організації навчального процесу, що запроваджується у ВНЗ України.

Ключові слова: посібник з англійської мови професійного спрямування; комунікативність; інтеграція видів мовленнєвої діяльності; навчання англійської мови через зміст спеціальності "фізична реабілітація".

В статье рассматриваются концептуальные положения, которые лягли в основу создания пособия "Professional English for Physical Therapy Students" для обучения английскому языку профессиональной направленности для профильных высших учебных заведений, студенты которых специализируются в области физической реабилитации. Автор дает обоснование выбора структуры пособия, созданного в соответствии с кредитно-модульной системой организации учебного процесса, которая вводится в вузах Украины.

Ключевые слова: пособие по английскому языку профессиональной направленности; коммуникативность; интеграция видов речевой деятельности; обучение английскому языку через содержание специальности "физическая реабилитация".

The article describes basic conceptual principles applied for elaboration of "Professional English for Physical Therapy Students" manual intended for teaching English for specific purposes to the students who specialize in physical therapy. The author substantiates the choice of the manual structure that was developed according to the credit-modular system of education management introduced in Ukrainian higher schools.

Key words: English language manual for specific professional purposes; communicative skills; integration of all types of speech activities; English language teaching through the content of physical therapy profession.

Курс України на інтеграцію до Європи знаходить своє відображення не лише в галузі законодавства та економіки, але й у галузі освіти.

Для профільних ВНЗ України інтеграційні процеси зводяться до вишколу фахівців, що володіють не лише професійними навичками та знаннями, а й хоча б однією іноземною мовою для спілкування в іншомовному професійному середовищі. У зв'язку з цим, наприкінці 1990-х років, низка українських технічних вишів, а згодом і інших вищих навчальних закладів, починає вводити до навчальних планів ділову іноземну мову як окрему дисципліну. Для курсу "Ділова іноземна мова" було розроблено Типову програму викладання іноземної мови для професійного спілкування "English for Specific Purposes", метою якої є формування у студентів професійної комунікативної компетенції [2].

Постановка проблеми. У середині 1990-х років Львівський державний університет фізичної культури (ЛДУФК) став першим базовим профільним вишем, у якому було розпочато розробку нового курсу, навчальних та робочих програм нової дисципліни "фізична реабілітація", що передбачає підготовку фахівців-фізреабілітологів для роботи з неповносправними особами; для посттравматичного та післяопераційного відновлення пацієнтів; для роботи у фітнес-центрах та підтримання безпеки праці на виробництві тощо.

Набуття студентами професійної кваліфікації у повній відповідності зі загальноєвропейськими та світовими стандартами передбачає володіння англійською мовою з метою професійного спілкування [1].

Таким чином, викладачі кафедри української та іноземних мов ЛДУФК опинилися перед необхідністю розробки та запровадження сучасних інноваційних матеріалів для навчання англійської мови з метою професійного спілкування студентів, що спеціалізуються з фізичної реабілітації.

Неадекватність існуючих навчальних посібників, традиційних підручників з англійської мови, а також брак автентичних ресурсів, які б відповідали потребам студентів-реабілітологів, що навчаються за кваліфікаційним рівнем "бакалавр" та "магістр", вирішено було компенсувати створенням посібника з англійської мови цільового призначення, яким і став посібник *Professional English for Physical Therapy Students*.

Аналіз досліджень та публікацій свідчить, що у радянські методиці проблема навчання ділового спілкування засобами іноземної мови не розглядалася. Починаючи з 1980-х років у вітчизняній літературі з'являються дослідження, які висвітлюють окремі принципи та певні методичні засади навчання професійного спілкування. Серед науковців, які присвятили свої дослідження проблемі професійно спрямованої іншомовної комунікації, можна назвати Р. Г. Зайцеву (на матеріалі професійного спілкування моряків), М. Г. Кочневу (на матеріалі спеціальності "Будівельні і дорожні машини"), Л. Б. Котлярову (на матеріалі спеціальності "Юриспруденція"), С. С. Коломієць (на базі використання лексики науково-популярної літератури), Л. І. Морську (на матеріалі спеціальності "Фізкультура і спорт"), Д. В. Бубнову (на базі інженерно-технічної лексики), О. Б. Тарнопольського (на матеріалі термінології практичної психології).

Праці О. Б. Тарнопольського та його колег заслуговують на особливу увагу, оскільки присвячені розробці інноваційних методичних принципів та прийомів навчання англійської мови професійного спрямування із залученням новітніх інтерактивних методик [3].

Серед зарубіжних учених одними з перших, хто зайнявся фундаментальними дослідженнями навчання мови та спілкування нею через зміст іншої навчальної дисципліни (*content-based second language instruction*) були D. M. Brinton, M. A. Snow, M. B. Wesche [5], які доволі повно обґрунтували та дали визначення такого навчання.

Мета дослідження полягала у визначенні та реалізації концептуальних засад розробки посібника *Professional English for Physical Therapy Students*, його структури та методики роботи з посібником на практичних заняттях із студентами II-III курсів, що спеціалізуються у галузі фізичної реабілітації.

Об'єктом дослідження стали автентичні фахові тексти різних літературних жанрів (наукова стаття, науково-популярна стаття, белетристика тощо), спеціальна фахова термінологія галузі медицини та фізичної реабілітації.

Викладення основного матеріалу. Зasadничим концептуальним положенням, покладеним в основу створення посібника, стала його орієнтованість на майбутню професію фахівця з фізичної реабілітації, що здійснюється шляхом навчання іншомовного мовлення через зміст спеціальності, тобто студенти отримують можливість оволодівати англійською мовою на основі реальних фахових проблем. Цей принцип забезпечується залученням до посібника виключно автентичних фахових дискурсів різних жанрів із друкованих та електронних джерел.

Таким чином, окрім розвитку мовленнєвих навичок та вмій рецепції та продукції професійного усного та письмового мовлення, студенти поглиблюють свою суто фахову підготовку, доповнюють та розширюють безпосередні та фонові знання з дисципліни “фізична реабілітація”.

До інноваційних особливостей посібника можна віднести використання таких видів професійного іншомовного мовлення як:

- підготовка та публічний виступ студентів із самостійно підготованими презентаціями, тематика котрих стосується їх професійної діяльності та виконання професійних обов'язків (наприклад, презентація з питань особливостей підготовки фахівців-реабілітологів в Україні та закордоном; презентація самостійно розроблених реабілітаційних програм із урахуванням певних індивідуальних потреб неповносправних осіб тощо);

- у посібнику також наводяться зразки кейсів (casestudies) та інших проблемних і ситуаційних завдань, у яких моделюються певні професійні ситуації, а від студентів очікується виявлення вмій прийняти відповідне професійне рішення та оформити його за допомогою англійських вербальних засобів (наприклад, які рекомендації надати пацієнтові, який перебуває в умовах клінічного відновлювального періоду або проходить амбулаторну програму реабілітації; яку реабілітаційну програму запропонувати згідно наведеного набору симптомів захворювання тощо);

- професійні дискусії з певних питань, пов'язаних із вирішенням теоретичних, практичних чи профілактичних завдань фізичної реабілітації (наприклад, організація робочого місця на виробництві чи в установі, профілактика захворювань опорно-рухового апарату тощо);

- упровадження наскрізної проектної роботи студентів, яка полягає в упорядкуванні упродовж курсу навчання індивідуальних професійних термінологічних глосаріїв, які наприкінці курсу об'єднуються, коректуються і являють собою кінцевий матеріальний продукт виконаного проекту. Слід додати, що цей вид початкової роботи вимагає вмій і навичок користування мережею Інтернет та інформаційного пошуку на професійних англійських сайтах та у галузевих словниках.

- Іншою характерною особливістю посібника є велика питома частка оригінального текстового матеріалу та відповідних завдань для розвитку навичок ознайомлювального, переглядового та пошукового читання, тобто саме тих видів читання, якими послуговується зрілий читач при відборі професійно релевантної інформації;

Ще однією концептуальною характеристикою посібника є інтеграція усіх видів мовленнєвої діяльності (усного мовлення, аудіювання, читання, письма) у навчальному процесі, що забезпечується самою структурою посібника, яка безпосередньо обумовлена вищезгаданими концептуальними засадами.

Посібник побудовано у відповідності з кредитно-модульною системою організації навчального процесу, що запроваджується в Україні. Типовий курс “англійська мова професійного спілкування” для бакалаврів, згідно із вимогами Міносвіти і науки України, повинен охоплювати етап навчання від рівня B1+ (незалежний користувач, рубіжний рівень) до рівня B2 (незалежний користувач, просунутий рівень) і забезпечення досягнення випускниками рівня незалежного користувача англійської мови. Він є необхідний для всіх спеціальностей і вимагає мінімум 270 аудиторних академічних годин та 126 годин для самостійної роботи [2].

Посібник складається із 4-х модулів, кожен з яких містить 2-3 розділи (усього 10 розділів – Units). Розділи посібника тематично присвячені розгляду наступних проблем: перший модуль складається з трьох розділів: 1) Предмет та завдання фізичної реабілітації; її становлення як самостійної науково-практичної дисципліни; підготовка фахівців з фізичної реабілітації в Україні та інших країнах; 2) Перша медична допомога; вибір та застосування засобів першої медичної допомоги відповідно до видів отриманих травм чи ушкоджень; поведінка рятувальника; 3) Тілобудова людини. До другого модулю входять наступні розділи; 4 – 5) Фізіологічні системи організму, їх функції для підтримки гомеостазу; серцево-судинна та дихальна системи організму; 6) Фізична реабілітація при захворюваннях серцево-судинної та дихальної систем. У третьому модулі розглядається 7) Опорно-руховий апарат людини та 8) Фізична реабілітація при порушеннях опорно-рухового апарату в ортопедії. Четвертий модуль містить розділ 9) Нервова система людини та 10) Особливості роботи фізичних реабілітологів з пацієнтами, які мають ураження неврологічного характеру. Усі 10 розділів посібника завершуються контролюючими завданнями переважно тестової форми. Кожен розділ опрацьовується упродовж п'яти – семи двогодинних практичних занять та восьми – десяти годин індивідуальної домашньої роботи.

Усі навчально-методичні матеріали посібника, їх тематичне наповнення та професійне спрямування засвідчують ще одну концептуальну особливість посібника, а саме – здійснення міжпредметних зв'язків між навчальними дисциплінами “ділова іноземна мова” та “фізична реабілітація”.

Висновки. Посібник *Professional English for Physical Therapy Students* надає можливість інтегрувати сучасні методичні технології викладання англійської мови зі спеціалізованим змістом дисципліни “фізична реабілітація”; дозволяє здійснювати взаємопов'язане навчання мовленнєвих вмій та може стати засобом самостійної роботи студентів-фізичних реабілітологів.

Література:

1. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. видання С. Ю. Ніколаєва – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Програма з англійської мови професійного спілкування. – К. : Ленвіт, 2005. – 119 с.
3. Тарнопольський О. Б. Експериментальне навчання англійської мови для спеціальних цілей у немовному ВНЗ та основні види навчальної діяльності у такому навчанні / О. Б. Тарнопольський // Лінгвістичні та методичні проблеми навчання мови як іноземної : матеріали VIII Міжнародної наук.-прак. конф. – Полтава, 2010. – С. 481-483.
4. Brinton D. M. Content-based second language instruction / D. M. Brinton, M. A. Snow, M. B. Wesche. – New York : Newbury House Publishers, 1989. – 241 p.